

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΔΟΥ

ΠΩΣ ΕΙΔΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΕΝΑΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΣ ΤΑ 1849 - ΛΙΒΕΛΛΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΣΑΤΥΡΙΚΟΙ - Ο Α. ΦΑΤΣΕΑΣ

Ε'.
 ΥΛΑΟΜΕΤΡΩΝΤΑΣ καὶ τᾶλλα ἔργα ποῦ τε-
 λώθηκαν τὴν περίοδο αὐτὴ στὴν Ἑλλάδα,
 βλέπομε πὼς τὸ περιεχόμενον τοῦς ἦταν περισ-
 σότερο ἐπιστημονικὸ, παρὰ φιλολογικόν. Ἄν ἔ-
 ξαιρῶσαι κανεὶς μερικὰ φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολο-
 γικὰ ἄρθρα τοῦ Μουστοξόδη στὴν «Ἀστικὴ
 Ἐφημερίδα» καὶ κάποια ἄλλα στὸ «Φιλολογικόν
 Ἐργόν», τὸ λοιπὸ ὄλοζ τῶν ἐφημερίδων καὶ
 τῶν περιοδικῶν εἶνε αὐστηρότητα ἐπιστημονι-
 κή. Τῆ ξηρότητα αὐτὴ πλαισιώνουν διὰ ποιη-
 τικὰς συλλογὰς ποῦ βγῆκαν τότε καὶ ποῦ περιέχουν ἀξιο-
 λογιώτατα λυρικά ποιήματα στὴν ἰταλική. Ἡ πρώτη ἀνήκει στὸν γνωστὸν Κερκυ-
 ραῖο ποιητὴ καὶ λόγιον Ἀντώνιο Πιέρι καὶ φέρει τὸν τίτλον: «Ἐπι-
 γραμματα μεταφρασμένα ἀπὸ τὰ λατινικὰ καὶ τὰ γαλλικὰ—Κέρκυ-
 ρα 1799», σελ. 49. Ἡ δεύτερη περιλαμβάνει ποιήματα τοῦ Κερκυ-
 ραίου ποιητῆ καὶ φημιζόμενον μεταφραστὴ τοῦ Ὀμήρου στὴν ἰταλική,
 Νικολῶν Δελιδινιώτη. Ἐπιγράφεται: «Ποιήματα τοῦ Νικολοῦ Δελ-
 ιδινιώτη, Κέρκυρα—Κέρκυρα 1809», σελ. 64. Ὅλα τὰ ἄλλα
 βιβλία ποῦ κηλοφόρησαν τὴν περίοδο αὐτὴ, εἶνε ἱατρικά, ἱστορικά,
 ἐκπαιδευτικά, νομικά, μετεωρολογικά καὶ ἕνα Ἡμερολόγιον στὴ Γαλ-
 λικὰ τοῦ Σπυρίδωνος Θεοτόκη: «Almanach Corcyéen pour l'année
 bissextile 1812, Corfù 1812».

Ἄλλ' ἴσως ῥωτῆσαι κανεὶς: Τί ἀπέγινε ἡ σάτυρα καὶ ἡ λιβελλο-
 γραφία κατὰ τοὺς παραχόδεις ἐκείνους χρόνους, ποῦ στὴν Ἑλλάδα
 συντελέσθηκε μὴ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ κοσμογονία; Ἐπαιφάν
 καὶ νὰ σατυροῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κε-
 φηλοπονιάς, ποῦ στὸ πρόσφατον παρελθὸν τόσα δειγμάτων μᾶς ἔδειξαν
 τῆς ὑπέροχης δημοτικῆς τῶν διαδόχων; Τί ἀπέγιναν οἱ μεγάλοι σα-
 τυρικοὶ καὶ λιβελλογράφοι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Βενετοκρα-
 τίας καὶ τῶν πρώτων δημοκρατικῶν μηνῶν τῆς γαλλικῆς κατοχῆς;
 Ἡ ζωὴ εἶχε τραβῆξει τοὺς περισσό-
 τερους πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις, καὶ
 ἂν γραφόταν τίποτε σατυρικὸ ἢ λι-
 βελλογραφικόν, αὐτὸ κηλοφοροῦσε
 χειρόγραφο καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἐνδια-
 φερούμενους, ὅπως καὶ ἄλλοτε. Καὶ
 δὲν ἦταν βέβαια δυνατὸν νὰ μὴ γράφῃ
 στίχους ὁ Κουτοῦνης καὶ νὰ μὴ ἀ-
 παντῆ σ' αὐτοὺς ὁ Μαρτελάς. Τὰ
 περισσότερα μάλιστα χειρόγραφα τῶν
 «Ἐπιγραμμάτων» τοῦ Κουτοῦνη καὶ
 τῶν «Ἰδυλλίων» του, καθὼς καὶ τὰ
 περισσότερα τοῦ Μαρτελάου, τοῦ Ἀλ-
 ξάντη καὶ τοῦ Δανελιάκη, ἀνάγονται
 σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ καὶ ἔχουν ὡς πε-
 ριεχόμενον τῆς κοινωνικῆς συνήθειας
 τῶν χρόνων ἐκείνων ἢ ὑπονοῦν πρό-
 σωπα τῆς τότε ἐπτανησιακῆς ἀριστο-
 κρατίας ἢ ἄλλους τύπους τῶν Νη-
 σίων. Τότε γράφτηκε καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ
 γνωστότερα σατυρικά τοῦ Δανελιάκη:

Κυρά τ' ἀλέθρι
 σοῦ λέω ν' ἀφήσης
 νὰ μὴν τὸ χῆσος
 καὶ τὸ σκορπᾶς.
 Παρακαλῶ σε
 μὴ γαλακτίζεις
 πλεὶ μὴν τὸ χροῖεις
 τὸ μῦθρον αὐτό.
 Καὶ βεβαίωσον
 ὅσα τοῦ βάζεις

οὔλα τὰ χάνεις
 νὰ σὲ χαροῦ.
 Γιατί ἂν φύσι
 ἀφοῦ γεννήθη
 δὲν τὸ λυπήθη
 τὴν πολεμᾶς;
 Ἄσπερ νὰ γένης
 ν' ἀλλάξῃ ἄλληλ
 τὸ σμυγδάλι
 ὁ σηλιμᾶς.

Ἀπὸ τοὺς ἄλλους σατυρικοὺς ὁ Γουζέλης συνελήθη ἀπὸ τοὺς ἐν-
 γενεὶς καὶ παραδόθηκε στοὺς Τούρκους, ποῦ τὸν μετέφεραν στὴν Κων-
 σταντινούπολιν ὡς αἰχμάλωτον. Ἐκεῖ μαρτύρησε στὰ κάτεργα. Ὑστερα
 ὅμως ἀφέθηκε ἐλεύθερος καὶ πήγε στὴν Ἰταλία καὶ ἔσπερα στὴ Γαλ-
 λία, ὅπου ἔδρασε ὡς στρατιωτικὸς, ὡς συγγραφεὺς καὶ μεταφραστὴς
 διαφόρων ἔργων. Μετέφρασε τὴν «Ἐλευθερωμένην Ἰερουσαλήμ»
 τοῦ Τάσον στὰ 1807, τὴν ὁποῖαν ἀπέφρασε στὸ Μεγάλον Ναπολέοντα,
 καὶ στιχοῦργησε τὴν «Κρίση τοῦ Πάριδος» στὰ 1817. Ἄλλ' ὅσα καὶ
 ἂν τὰ συνθέματα αὐτὰ δειχνοῦν σοφία καὶ γνώσι τῆς ποιητικῆς, ὅμως
 δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν δίπλα στὸν ἀμίμητον «Χάση» του, ποῦ δὲν ἔ-
 παυσε ποτὲ νὰ διαβάσεται καὶ νὰ παίζεται μ' ἐνθουσιασμὸν στὴν Ἑλ-
 λάδα. Ἄν καὶ στεριζόμενος σκηρικῆς δράσεως, ὅμως ἡ φρασολο-
 γία του, οἱ τύποι του, πολλὰς σκηνῆς του καὶ τὸ σπουδαιότερον τὸ το-
 πικὸ χροῦμα του, ποῦ θυμίζει γνωστὸν Ζακυνθινὸν φησιογνώμιον,
 συνέπαινον καὶ συγκαίνουσε ὅσα κανένα ἄλλο ἔργο στὴν Ἑλλάδα.
 Καθ' ὅλη τὴ διάρκειαν τῆς κατοχῆς τῶν Γάλλων, καθὼς καὶ κατόπιν
 μέχρι τὴν κατάληξιν τῶν Νησιῶν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοῦς, ὁ «Χάσης»
 παχίτικη ἐκατοντάδες φορὰς εἶς θάλατρα τῆς Κέρκυρας καὶ τῆς Ζα-
 κύνθου. Λέμε «παίχτηκε», δηλαδὴ, ἐρασιτεχνικὰ δόθηκαν μερ-
 κὲς σκηνῆς καὶ ἡ σάτυρα κινήθηκε τόσο κομῶν, ὥστε καὶ στὰ σπῆτια ἄ-
 κόμη παραστάθηκαν σκηνῆς του καὶ στοὺς δρόμους ἀπήγγελλαν στί-

χοῦς του. Καὶ δὲν ἦταν δυνατὸν ὁρισμένα μέρη του νὰ μὴν ἐκλαίκεν-
 θοῦν καὶ νὰ μὴν καταστοῦν σχεδὸν κοινὰ στὴ Ἑλλάδα. Σκηνὴ ὡς
 ἐκείνη, ποῦ ὁ Γερόλυμος βγαίνει στὴν πόρτα τοῦ μαγαζιῦ του, φορ-
 τομένος ἀπὸ μαχαίρια καὶ ἄλλα «σιδερίων», καὶ ἀναθυμιζόμενος τοὺς
 νεανικοὺς ἠρωτοῦσ τοὺς παρασύρεται καὶ διηγεῖται ἀνυπαρκτοὺς φό-
 νους κτλ., ἀνήκουν ἀσφαλῶς στὴν περιοχὴ τῆς μεγάλῆς σάτυρας:

Μανάδες δὲν ἐκλάπανε, πατέρες τοὺς ὕγιους τοὺς,
 τῆς ἀντρεις, ἢ γυναικες τοὺς, τ' ἀδέφφια τῶν ἀδερφῶν τοὺς,
 ὁ μάρμαρας τ' ἀνηψίδι του καὶ ὁ φρίσσοφ τοῦ ρουτοῦ,
 κουνιάδος τὸν κουνιάδο του, γαμπρὸς τὸν πεθεροῦ του,
 ὁ σέμπρος, ὁ οὐμπίθερος, ὁ φίλος, χωρὶς μέτρο;....
 Σὰν ἀφ' τὸν Ἄδη δαίμονα δὲν μ' εἶχε ὄβλος ὁ κόσμος;

Θυμᾶμαι ἐκεῖνον ποῦκανα μῆσα τὸν Μαχαίραδω,
 ποῦ ἔδεира τὸν Κιέτο, Φητόννη τὸ ροδάρο,
 καὶ ὁ Παπαδάτος ἔτρεξε μ' ὄβλο τὸ τὸ καπικὴ
 γιὰ νὰ μὲ πιάση ἤθελε, σὰν τὸ μικρὸ κατσικὴ.
 Ἐθῆς τὸν ἐποντάρησα, τοῦ λέω στάσον πῶσω,
 ὅποιος κουνιστεῖ ἀπὸ ἰσᾶς μῦαλα τὸν θὰ τὰ χῆσω.
 Ἐθῆς μοῦ κάνουν τὰ τραγιά, ἀδεία γιὰ νὰ περάσω
 καὶ κινήσα στὴ στρατά μου μὲ τιμημένο πάσω.

Δὲν εἶμαι ἐγὼ ποῦ ἔκανα ἐκεῖνο τὸ Ὀθριάς τὸ κάθο,
 π' ὄνομα ἀφίνο δλοῦ τὸ πῶ καὶ πάντα ἀνατριχιάζω;
 Ὡ, πὼς θυμᾶμαι ποῦ ἔγνεθε, μὲ κάτι Ὀθριάς ἄλλες;
 ἀρματωμένους ἦτουνε κοντὰ τῆς ὁ Κανάλης.
 Καὶ κεί περῶντας ἀλὰ βια, δίχως νὰ χαιρετήσω
 ἔκανα ἕνα βήξιμο καὶ κείο παλληκαρισίο!

Ὁ «Χάσης» γράφτηκε στὴ Ζακύνθο τὸ 1795 ἄλλ' ὁ Γουζέλης ἔ-
 χησε στὴν Εὐρώπῃ περλετικεῖωδ βίον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ναπο-
 λεοντιῶν θριάμβων. Ὑπῆρξε στρατιωτικὸς, προπαγανδιστὴς τῆς ἐπα-
 ναστάσεως, ποιητῆς, φιλόλογος, μεταφραστῆς καὶ νομικός. Ἀλλὰ οἱ
 τίτλοι αὐτοὶ ποτὲ δὲν κατόρθωσαν
 νὰ σοπάσουν μέσα του τὸν σατυρι-
 κόν. Ὁ Γουζέλης ποτὲ δὲν ἔχασε πὼς
 ἦταν Ἑλληνας καὶ μάλιστα Ζακυν-
 θινός. Τ' ὄνειρό του ἦταν πάντα ἡ σά-
 τυρα. Οἱ βιογράφοι του διηγούνται
 πολλὰ ἐπεισόδια καὶ πολλὰς φράσεις ποῦ
 σοῦρασε κατὰ τῆς περιπλανήσεως του
 στὰ στρατόπεδα. Μετέφρασε μάλιστα
 καὶ μίαν ἀπὸ τῆς κομικωτέρης σάτυρας
 ποῦ γράφηκεν στὴ Γαλλία. Μὲ τόση
 ἐπιτυχία δὲ τὴ μετέφρασε καὶ τόσο
 χρομάτισε τὴ μετᾶφρασι, ὥστε μπορεῖ
 νὰ θεωρηθῆ σὰ μὴ ἀληθινὴ δημοιω-
 γία. Καὶ μόνος ὁ τίτλος τῆς ἀρκεῖ γιὰ
 νὰ δεῖξῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Ζακυνθινοῦ σα-
 τυρικοῦ. Τυπώθηκε ἀνόνομα καὶ ἐπι-
 γράφεται: «Τὸ τσάκωμα τοῦ Ἄι
 Ρόκκου καὶ τοῦ Ἄι Θωμά, γιὰ νὰ ἀ-
 νοίξη τὸ οὐράνιον παλάτι νὰ ἐμπῇ ἡ ἀρχοντοπούλα Σαμεροῦ—Πα-
 ρίγγι 1805».

Παραθέτομε ἐδὼ τοὺς στίχους, στοὺς ὁποίους ἡ ἀρχοντοπούλα
 ἔσολογιέται στὸν Ἄι Θωμά τῆς ζωῆς τῆς στὸν κάτω κόσμο:
 Καὶ κάθε βράδν πηγαίνα στὰ πούμπλικα φρεσίνια,
 καὶ οὔλους σὲ ζετροδίδια καὶ γιόμζα κατρίνια.
 Ἐτρασοφροαρίζομωνα εἰς σὲ χροῦς ἀπ' ὄβλα.
 Τῶρα σὰ μιγιά βασίλισσα, τῶρα σὰ βοσκοπούλα,
 Μουσοῦδας, ντάμες, μπουρζουῦν, κρητάδες μιλιτάροι
 κεφάλια καὶ νοραντίδες, οὔλοι μ' εἶχαν καμᾶρι
 τζὶ βούρλιζαν τὰ πόδια μου ὡς τᾶπαιζα ἐγὼ τότες
 κ' εἰς σὲ καρδιάς τους ἦτουν οἱ σᾶτροι μ' ὄβλοι μπόταις!

Κλείνοντες τὸ κεφάλαιο τοῦτο τῆς δράσεως τῆς σάτυρας καὶ τῆς
 λιβελλογραφίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς τῶν Νησιῶν ἀπὸ τοὺς
 ἀυτοκρατορικοὺς Γάλλους, μποροῦμε γὰ ποῦμε πὼς αὐτοὶ συνέβαλαν
 στὴν ἀνάπτυξιν τοῦς: Ποτὲ δὲν ἀπογοῦρησαν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λό-
 γου, ὅτε ἐπέβησαν λογοκρισία, ὅτε παρακάλεσαν τὴν ἐλεύθερον ἔκ-
 δοσι διαφόρων ἔργων στὰ τυπογραφεῖα τῆς διοικήσεως. Ἀπεναντίας,
 καθὼς καὶ κατὰ τὴν πρώτην περίοδο, ἔτσι καὶ τῆς δεύτερης, μὲ κάθε
 τρόπο ἐκόλυναν καὶ ἐνίσχυσαν τῆς ἐκδόσεως. Ἐκατοντάδες ἔργων τυ-
 πώθηκαν τότε καὶ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ κηλοφόρησαν, χωρὶς καν-
 ένα περιορισμό. Ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ σάτυρα, καθ' ὅσον γνω-
 ρίζω, ποτὲ δὲν ἀπαγορεύθηκαν καὶ ἡ σάτυρα τοῦ Κουτοῦνη, τοῦ Μαρ-
 τελάου, τοῦ Γουζέλη καὶ τῶν ἄλλων Ἑπτανησιῶν ἀπαγγέλλοντο χω-
 ρὶς κανένα φόβον. Τὰ περισσότερα ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΣΑΤΥΡΩΝ, ΕἶΝΕ
 ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΑΥΤΗΣ. Μποροῦμε μάλιστα νὰ ποῦμε πὼς ἂν ἡ
 πρώτη περίοδος τῆς κατοχῆς τῶν Νησιῶν ἀπὸ τοὺς Γάλλους ὑπέφε-
 ὀε ἘΧΡΥΣΟΣ ΑἰΩΝΑΣ τῆς λιβελλογραφίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ
 πολιτικῆς σάτυρας, ὅμως καὶ ἡ περίοδος τῆς ἀνεξαρτήσεως Ἑπτανησίου
 Πολιτείας καὶ ἡ κατόπιν ἐποχὴ τῶν αυτοκρατορικοῦν Γάλλων, δὲν ὑ-
 πῆρξε κατώτερη σὲ παραγωγὴ καὶ ἐκλεκτικότητα. Δυστυχῶς, ἡ συνή-

Η ΣΕΛΙΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΩΝ

Η ΠΡΑΘΗΚΩΤΕΡΕΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

(Ο ιππότης ντι Σαμιγν στη Μαριάννα 'Αλκαφάρδο).

'Αγαπημένη μου,

Δεν νομίζεις και σό ότι φτάνουν πια τὰ τόσα βάσανά μου;... Δεν νομίζεις ότι μού άρκει ή φριχτή άπειρία νά σε νοιώθω μακρυνά μου; Πρέπει νά προστεθούν άκόμα σ' αυτό...

... Δέν έχεις πεισθεί ότι ή στενωχώριες ή διχέζ σου πληγώνουν την ψυχή μου πολύ πιο περισσότερο άπό ήτι πληγώνουν τη δική σου;

Κι όμως είναι ή καθαρή άλήθεια αυτό που σου γράφω με πόνο άφάνταστο...

Δέν αξίζω την τόση αγάπη σου, γλυκεριά μου... Είμαι ένας έλεεινός και τρισάθλιος άνδρας... Βλέπω ότι δέν με ξέχασες καθόλου, όπως θά μού ταίριαζε νά πάθω... Βλέπω ότι με σκέπτεσαι άκόμα και ότι με αγαπάς.

Μά είναι πολύ για μένα αυτό... Δέν ζητώ μιά τόση ευτυχία, ήγού που κάποτε ξεχάστηκα στην άγκαλιά μιάς άλλοτης γυναίκας... Περιόρισον μόνάχα νά λυπάσαι την κατάντια μου... Ναι...

Περιορίσον νά με λυπάσαι... Και ρίξε τη ματιά σου άλλού, για νάβρω έναν άνδρα ειλικρινή που ν' αξίζει την αγάπη σου... Νά είσαι βέβαια πως δέν θ' άρξηνη νά ξετρελλαθώ μαζί σου κι αυτός, όπως τρελλάθηκα κι' έγώ... Η γοητευτική ματιά σου θά τον αηχμωλώσει, σκλάβο της αγάπης σου ταπεινόν, όπως γοήτευσε και μαγνήτισε κάποτε την ψυχή μου...

Μά όχι!... Στενόχωρο τόν πόνο, χρυσή μου αγάπη... Μού βαρύνει τη συνείδηση φριχτά το παραστράτημά μου και παραμύλια... Έχω τηρετό, που καιτε ή σάρκα μου και μού φλογίζει το κεφάλι... Γι' αυτό, στιγμές-στιγμές, δέν ξέρω τί μού γίνεται, κι' όταν γράφω κάτι και τό ξαναδιβάω έπιτα, σταφυροκοπέμαι άπό την έκπληξη, όπως κάνω και ή στιγμή αυτή... Τί λέω;... Τί γράφω, Θεέ μου;...

Σου ζητώ ο άμοιρος, με δλη μου την άπάθεια, ζαλισμένος καθώς είμαι άπό τη θλίψη, νά πατήσεις τους τόσους δοκούς σου... Όσοις άφοσιώσεως κι' αγάπης, που μού φητέρισαν τά τριφερά σου χείλη άμέτροτες φορές, που σι κρατούσα στην άγκαλιά μου κλεισμένη και μεταλάβαινα την ευτυχία από τά δροσερά σου κάλλη, Μαριάννα μου...

Και τώρα που σβύνουν και φεύγουν σιγά-σιγά οι καλνοί της παρυσάλης μου και τό μυαλό μου λυτρώνεται άπό τό άσφρακτικό τους πνίξιμο, φωνάζω σαν τρελλός... Φωνάζω σαν τόν άρροστο που σπαράζει κάτω από τό ψυχρό τού χειρούργου λεπίδι, την ώρα που αυτό, άδιάφορο κι' άναισθητο, χαράζει βαθιά και γρήγορα τις πονεμένες σάρκες του... Φωνάζω:

— Όχι, Μαριάννα... Μή μου φεύγεις, γλυκό μου κοράσι!... Κάνε λιγάκι ύπομονη άκόμα... Είνε φριχτή ή μετάνοιά μου και ύποφέρω σαν τόν πιο άμοιρο κολακισμένο... Ήταν άσημαντη ή πρόσκαιρη έκλεινη έκγατάλειψή μου στην άγκαλιά μιάς άλλης... Δέν σου έβλεπαν φέμματα σ' αυτό, μωλωταστά σου έκρυψαν την άλήθεια... Δέν σου την έβλεπαν ολόκληρη... Δέν σουταν ότι μιάς βραδείας, μιάς νυχτιάς και μιάς μέρας μονάχα ήταν ή τρέλλα μου αυτή... Τό μεθύσι μου αυτό...

Και δεύτερα, από τότε μέχρι της στιγμής αυτής, ξανάπεσα πάλι στά νύχια της πιο φριχτής άπειλασίας, γιατί βρισκόμαι μακρυνά σου... Στά νύχια της πιο άδονηρης πίκρας για τό έφημερο, σαν προινή δροσιά, παραστράτημά μου, κι' ο πόνο μου μεγάλωσε άφάνταστα μόλις έλαβα και διάβασα την έπιστολή σου... Αυτή είναι δλη-δλη ή άμορτία μου και την πληροσα κιάλας φριχτά και άκροβά, όπως δέν έχουν πληρώσει άκόμη άλλοι τά πιο τρομακτικά ένγλημάτά τους...

Μή μ' άκούς, γλυκό μου κοράσι... Έξοκολούθησε και στο μέλλον νά με αγαπάς σαν πρώτα και χάρισέ μου την ποθητή σου άγκαλιά μόλις άνταμωθώμε, χωρίς κάμεις και θυμούς, γιατί έτιμωρήθηκα σκληρά... Θά σαλέψη τό μυαλό μου, μόλις νοιώσω και την παραμικρή άκόμη άδιαφορία σου και δέν ξέρω καθόλου που θά καταλήξω, σε τί

θεία νά μη δημοσιεύονται τά σχετικά έργα, δέν μιάς έπιτρέπει ευφότερη άνάπτυξη τού βήματος κατά την περιοδο αυτή. Στο σημείο αυτό ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ, Η ΠΗΓΕΣ ΕΙΝΕ ΠΟΛΥ ΠΕΝΙΧΡΕΣ. 'Αλλ' από σχετικώς πληροφορίες μαθαίνουμε πως ποτέ προηγουμένως «ή Άποκρηές δέν γοηστάθηκαν με τόση μεγαλοπρέπεια και κέρφι ποτε ή θεατρικώς παραστάσεις δέν δόθηκαν με τόσο σκηνικό πλούτο κι' ή ΣΑΤΥΡΑ δέν καλλιεργήθηκε τόσο, όσο κατά τους χρόνους της καταλήψεως των Νησιών από τους Γάλλους» ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

... τρελλά καμώματα θά με σπρώξη ή πίκρα μου, άν μ' άρνηθείς... Θά σου πώ άκόμα κάτι και συχόμεσε με προκαταβολικώς γι' αυτό: Άλλοίμονό του, τρίς άλλοίμονό του στον δύστυχο τόν Ευτύχη που θά κρατής σφιχτά στην άγκαλιά σου, όσο έγώ θά ζω!... Θά μού πληρώσει με τό αίμα του την ευτυχία του αυτή, που κλέφει από μένα, κι' άκόμα θά τόν θεωρώ πως μού χρωστάει κι' άλλο αίμα, πως δέν με ξοφλήσε άκόμη...

Είμαι τρελλός;... Δέν ξέρω... Άπό σένα περιμένο νά τό μάθω... Μά πριν μού τό πεις, θά σου πώ έγώ κάτι: Θά σου πώ πως έχω πάντα στην καρδιά μου βαθιά χαραγμένη τη γοητευτική, τη βελουδένια σιλουέττα σου... Ποτέ μου δέν σε ξέχασα, ποτέ δέν έσβουσε άπό τό μυαλό μου, και τη στιγμή άκόμη έκείνη, την ολέθρια στιγμή που κάποι άλλη έγερνε στην άγκαλιά μου, ή ψυχή μου για σένα λαχταρούσε και τά μισόκλειστά μου μάτια έβλεπαν θαυμά, στο πρόσωπο έκείνης, τά λεπτά χαρακτηριστικά του δικού σου ποθητού προσώπου... Πιστέψέ με, λατρευτή μου Μαριάννα...

Άδωσε μου την ευτυχία σαν πρώτα, πιστεύοντάς με, πιστεύοντάς στά λόγια μου... Σκέφρου πως όταν έφευγα άπό την Πορτογαλία, από κοντά σου, και πήγα να στη Γαλλία, την πατρίδα μου, έπειτα από τόσον χρόνον άπουσία, οκέω, λέγω, πως ήμουν πνιγμένος από τη χαρά μου: Με περιέμεναν άστρομαίλληδες γονείς κι' αγαπημένα άδέφια, που λαχταρούσαν νά με ξαναδούν και θαρούσα νά τους γεμισω από στοργικά φιλά... Και σ' όλο τό μακρινό ταξίδι μου είχα γεμάτο τό κεφάλι μου από χαρούμενες σπαρές ευτυχίας οικογενειακής, και την καρδιά μου πλημμυρισμένη από άνείπιτη νοσταλγία...

Μελατοστά!... Έκεί σε μιά άλόκριφη γονιόσα της ψυχής μου, άπόμηση, βαθιά, μιά γοητρία από τό «φαρμάκειο» φαρμάκι δηλητηρίασε την ύπαρξή μου!... Πιστέψέ με...

Και τό τρομακτικό αυτό φαρμάκι ήταν ή σ κ ε ψι πως έφευγα μακρυνά σου και πως θ' άργούσαμε ν' άνταμωθώμε πάλι!...

Όλοι παρατήρησαν τό μυστικό σαράκι που έρωγε την ψυχή μου, μιά νομίζαν πως ήταν άπό τό ταξίδι ή καμιά άγνωστη άρρώστια που την έφερα μαζί μου άπό την Πορτογαλία... Ήμουν ο μόνος που ήξερα κατά βάθος την άρρωμή της δυστυχίας μου, και προσπαθούσα με κάθε τρόπο ν' άπομακρύνω την ύποψια άπό τό μυαλό των άλλων...

Θέλησαν οι δικοί μου ν' άνακουφίσουν την κρυφή μου θλίψη και διοργάνωσαν διασκεδάσεις και κινήγια... Έπεσα με τά μούτρα, λαχταρισμένος νά ξεχάσω, μίπως κι' έλάφρωναν τού χωρισμού μας οι πόνοι... Και τότε, μέσα στην παραζάλη τού κοσμικού θορύβου που ζήτησα τη λησμονία και τό γιάτρεμα τού σπαραγμού μου, έπεσα θύμα, άδύναμο κι' άνεύθυντο, του Πειρασμού.

Κι' όταν ξύπνησα άπό τό μεθύσι των αισθήσεων, ξύπνησα μέσα μου κι' ή τήπει για την άχαρωτήρησμή αυτή διαγεγισή μου... Συχόμεσε με, Μαριάννα...

Μαριάννα... Συχόμεσε αυτόν που δέν έλαρε ούτε στιγμή νά σε λατρεύει σαν άπόκοσμη θεά, σαν νεράδιών των μαγικών της θαλάσσης άδίσσων και σαν πριγκιποπούλα ζωτική των παλιών της γιαγιάς παρωμιθιών... Σ' αγαπώ σαν κάτι τό άλλόκοτο, τό έξωφρετικό, τό θείο, τό οράνιο... Σ' αγαπώ σαν κάποια που καμιά άπό τις θνητές δέν μπορεί νά παραβγή μπροστά της στου κορμού τη φειδισια γοητεία, στις μορφές την ύπερφυσική καλλονή και στες ψυχές τη θεϊκή καλωσύνη... Σ' αγαπώ σαν άγγελο τού Παράδεισου και σε λατρεύω, όπως λαχταρούσε ο ζεματισμένος άπό της Κόλασης τη φωτιά άμωτωλός την προινή δροσούλα της χλόης και τό γάργαρο της κατάκρηξης πηγής νερού... Σ' αγαπώ, όπως αγαπώ τόν Θεό μου...

Η νύχια και ή μέρα μ' ένοχλούν φορτά και μάτια μου ζητώ άνάπαυσι στον ύπνο... Σάν κλείνω τά μάτια μου, όνειρα και όπτασιές πλημμυρίζουν τό μυαλό μου, που έχω νά γκεντρού σκοπό τους την άγαπημένη, τη λατρευτή μου ύπαρξή σου... Εφιάλτες πιέζουν τρομακτικά τό στήθος μου, γιατί στο μισοξέπνιο της από ή πονεμένη μου καρδιά διαφαίνε να χτυπητή πλάι στην καρδιά σου και νοιώθει πως της λείπει μακρυνά... Άνοιγό τό πρσί τά μάτια μου, άνοστατωμένος άπό τόν ξενιτεμό μου κι' αυτά γεμίζουν διάχρονα πίκρα που ζευγαρώνουν με της ψυχής μου τό παράπονο και τού στήθους μου τους στεναγμούς...

Κι' έτσι με σκάβει μιά βαθιά μελαγχολία, γιατί ο Βασιλεύς και κούριός μου δέν άποφάσισε άκόμα νά με ξαναστείλν με άποστολή στην Πορτογαλική Αύλη, και βλέπω τού χωρισμού μου τόν καιρό νά τραβά τό μάκρον... Βλέπω την πολιτόπλητη συνάντησή μας νά μακρύνει πιο πολύ άπό ήτι φανταζόμουν...

Σ' ευχαριστώ, γλυκεριά μου Μαριάννα, γιατί μού γράφεις... Παρ' όλη την πικράδα του, μούδωσε ζωή καινούργια τό γράμμα σου αυτό... Νοιώθω τις δυσκολίες που συναντάς για νά μού γράψεις και νά στείλεις τά γράμματά σου και δέν έχω την άπαιτησι μιάς άλληλογραφίας ταχυικής. Είνε πιο εύκολο σε μένα νά στέλω ταχυδρομούς... Περιμένο κι' άλλο γράμμα μου... Άρεβούρα, άγάπη μου... Σ.

